

XI. Практична частина: презентація результатів роботи; оцінювання навчальної діяльності учнів.

Отже, до уроків трудового навчання, як до уроків з інших предметів, ставиться ряд дидактичних вимог: чіткість дидактичної мети, нерозривність виховних і навчальних завдань, правильний добір навчального матеріалу для кожної частини уроку, доцільний добір методів навчання для кожної частини уроку, колективна праця учнів поєднується з самостійністю кожного учня, організаційна чіткість уроку, практичний характер праці учнів, створення умов для безпечної роботи учнів.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 374 с.
2. Державні стандарти базової і повної середньої освіти / Освітня галузь «Технологія» // Трудова підготовка в закладах освіти». – 2004. – № 1. – С. 1-6.
3. Коберник О. Проектно-технологічна система трудового навчання / О. Коберник // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2004. – № 2. – С. 36-41.
4. Сидоренко В. Перспективи галузі «Технологія» в загальноосвітніх навчальних закладах України / В. Сидоренко // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2003. – № 4. – С. 4-7.

Анотація. Пасивенко А. Педагогічний аналіз уроку трудового навчання. *Визначено орієнтовні основи аналізу сучасного уроку трудового навчання. Охарактеризовано основні компоненти диференційованого підходу до аналізу уроку трудового навчання. Автор доводить думку, що в ході дидактичного аналізу навчального процесу необхідно враховувати: мета навчання і виховання; зміст, процес навчання і його основні види; принципи, методи, форми організації навчання.*

Ключові слова: урок трудового навчання, дидактичні вимоги, методи, прийоми, форми.

Аннотация. Пасивенко А. Педагогический анализ урока трудового обучения. *Определены ориентировочные основы анализа современного урока трудового обучения. Охарактеризованы основные компоненты дифференцированного подхода к анализу урока трудового обучения. Автор доказывает мысль, что в ходе дидактического анализа учебного процесса необходимо учитывать: цель обучения и воспитания; содержание, процесс обучения и его основные виды; принципы, методы, формы организации обучения.*

Ключевые слова: урок трудового обучения, дидактические требования, методы, приемы, формы.

Abstract. Pasyenko A. Pedagogical analysis of the lesson of labor training. *The approximate bases of analysis of the modern lesson of labor training are determined. The main components of the differentiated approach to the analysis of the lesson of labor training are described. The author argues that during the didactic analysis of the educational process it is necessary to take into account: the purpose of education and upbringing; content, learning process and its main types; principles, methods, forms of organization of training.*

Keywords: lesson of labor training, didactic requirements, methods, methods, forms.

Наталія Пономарьова

*Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, м. Харків, Україна
ponomna@gmail.com*

АНАЛІЗ ФУНКЦІЙ ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОРІЄНТАЦІЇ ШКОЛЯРІВ НА ІТ-СПЕЦІАЛЬНОСТІ

В умовах сучасного вітчизняного ринку праці професійна орієнтація школярів на ІТ-спеціальності має виключне значення для становлення економіки України [1]. Зважимо, що особливу роль у професійній орієнтації школярів відіграють вчителі, а щодо ІТ-професій – вчителі інформатики [2]. У вказаних складних умовах, діяльність вчителя інформатики з професійної орієнтації школярів на ІТ-спеціальності не може вичерпуватися традиційними складовими, а має виконувати нові специфічні функції, дослідження яких повністю відповідає одному із стрижневих підходів педагогічної науки до вивчення педагогічної діяльності – виділення її компонентів як відносно самостійних функцій [3].

Перш за все, у професійній орієнтації школярів на ІТ-спеціальності вчитель інформатики виконує *інформаційно-орієнтуючу функцію*, оскільки для здійснення школярем вибору професії в сфері ІТ-технологій необхідно надати йому відомості про ІТ-спеціальності, а також інформацію про можливості й переваги оволодіння тією чи іншою ІТ-професією. Окрім того, надзвичайно важливим є ознайомлення учнів не лише з актуальними для суспільства на даний час ІТ-спеціальностями, а й з тенденціями та прогнозами розвитку ринку таких спеціальностей в найближчі роки. *Діагностуюча функція* вчителя інформатики у профорієнтаційній роботі на ІТ-спеціальності зі школярами пов'язана із необхідністю завчасного виявлення учнів, які можуть і яким бажано долучитися до профорієнтаційних заходів, пов'язаних із ІТ-професіями. Саме вчитель протягом усього терміну навчання учнів спостерігає за розвитком та становленням їх нахилів, добре розуміє їх інтереси та може оцінити їх можливості. Учителю

інформатики за допомогою різноманітних діагностичних методик може виявити учнів, що потребують індивідуальної роботи у зазначеному напрямі та спрямувати їх активність у потрібне русло. Попри наявність в переважній більшості вищих навчальних закладів центрів довузівської підготовки й професійної орієнтації із спеціалістами-консультантами, вчитель інформатики виявляється для учня найбільш авторитетною та знаючою особою з точки зору надання консультативної допомоги. *Консультуюча функція* вчителя інформатики забезпечується наявністю в нього результатів власних педагогічних спостережень за учнями та можливістю тривалого та безпосереднього супроводження процесу формування в учнів їх професійних намірів в сфері ІТ шляхом індивідуальної роботи. Консультації вчителя можуть виконувати задачі первинного виявлення готовності учня до професійного самовизначення, надання допомоги для його інформування про особливості побудови та реалізації професійних планів, формування більш повного та об'єктивного уявлення про себе та свої професійні можливості тощо. Такі консультації можуть бути як індивідуальними, так і груповими. При цьому особливо актуальним для ІТ-спеціальностей є надання консультативної допомоги з питань професійної орієнтації батькам, оскільки широкому загалу притаманні лише зверхні уявлення про ІТ-професії та шаблонні погляди на якості, потрібні ІТ-фахівцям. Виконання вчителем інформатики організаційної функції у професійній орієнтації школярів на ІТ-спеціальності дозволяє забезпечити впровадження ним різноманітних форм профорієнтаційної роботи. Професійна орієнтація школярів на ІТ-спеціальності має охоплювати як урочну, так і позаурочну роботу вчителя, а тому повинна включати усі види масової, групової та індивідуальної профорієнтаційної роботи. Наприклад, забезпечення участі школярів у масових профорієнтаційних заходах профільних вищих навчальних закладів з підготовки ІТ-фахівців забезпечують саме шкільні вчителі інформатики. Важливим засобом впливу на процес професійного самовизначення школярів є залучення їх до організованих вчителем групових профорієнтаційних форм роботи (майстер-класів, тренінгів, гуртків, клубів тощо). Індивідуальна профорієнтаційна робота вчителя інформатики зі школярами обумовлена необхідністю більш конкретно та з урахуванням особистих інтересів і рівня підготовленості учня надати йому інформацію про специфіку ІТ-спеціальностей, їх різновиди та перспективи. Засобом індивідуалізації профорієнтаційної роботи в такому сенсі може бути залучення зацікавлених учнів до участі у олімпіадах, конкурсах, турнірах, змаганнях з інформатики та інформаційних технологій, які проводяться найчастіше на базі вищих навчальних закладів. Слід зазначити, що у наш час індивідуальне, групове чи колективне спілкування зі школярами з питань профорієнтації може відбуватися не лише в безпосередньому контакті з ними, а й віддалено – завдяки можливостями комп'ютерних мереж. Профорієнтаційна робота на ІТ-спеціальності в комп'ютерних мережах є перспективним, але ще недостатньо використовуваним способом підготовки випускників шкіл до успішного професійного самовизначення. Вивчення мережних ресурсів профорієнтаційного спрямування та залучення до роботи з ними активізує суб'єктивний досвід учня, дозволяє використати його в процесі профорієнтаційної роботи; допомагає створити ситуації діалогу, обміну думками й ідеями; дасть змогу учню проявити ініціативу у спілкуванні, створить умови для самовияву учнів; розширить його кругозір і формуватиме інтерес до майбутньої професії, покаже застосування обраної професії у життєдіяльності людини. Учитель інформатики в цьому напрямі роботи виконує важливу *функцію орієнтації школярів у медіа-просторі*. Саме він знайомить учнів з розмаїттям Інтернет-ресурсів з профорієнтації і разом з тим навчає їх ефективним прийомам пошуку релевантної інформації в глобальній мережі, навичкам критичного оцінювання Інтернет-контенту та безпечної роботи в Інтернеті, що є особливо актуальним у сучасних суспільних реаліях. Перспективною новацією у профорієнтаційній роботі зі школярами на ІТ-спеціальності є й залучення до неї представників самої ІТ-індустрії. Представники ІТ-компаній володіють найактуальнішою інформацією про вимоги ринку праці до ІТ-фахівців, умови їх роботи, специфіку професійної адаптації, на особистих прикладах можуть пояснити учням особливості працевлаштування й перспективи кар'єрного зростання тощо. Слід зважити, що в останні роки ІТ-компанії схиляються до поповнення кадрового складу не стільки випускниками вищих навчальних закладів, а більшою мірою ще їх студентами, які безпосередньо в компаніях або на різноманітних курсах проходять відповідну додаткову підготовку і практичне навчання. У таких умовах попередній відбір майбутніх абітурієнтів у кадровий резерв ІТ-компаній є цілком виправданим підходом, оскільки дозволяє одержати змотивованих і належним чином підготовлених спеціалістів. А для самих абітурієнтів це надає можливість «зсередини» ознайомитися із ІТ-сферою, співставити свої очікування із реальним станом речей та, врешті решт, зробити успішний професійний вибір. Щодо учителя, то тут він виконує *спрямовуючу функцію*, оскільки як ніхто інший розуміється у особливостях учнів та може надати не лише організаційну, а й психолого-педагогічну допомогу у налагодженні профорієнтаційних контактів між школярами та представниками ІТ-компаній. *Координуюча функція* вчителя інформатики у професійній орієнтації школярів на ІТ-спеціальності пов'язана із необхідністю узгодження ним профорієнтаційної роботи з учнями з боку різних служб, підрозділів, установ та фахівців. Так, профорієнтаційні заходи проводять шкільні психологи, співробітники центрів зайнятості та профорієнтації, представники вищих та професійних навчальних закладів, спеціалісти-профорієнтологи, співробітники ІТ-компаній тощо. Вчитель має змогу підтримати ефективне спілкування учнів із спеціалістом та зорієнтувати його у розкритті яких саме аспектів роботи центру, установи чи вищого навчального закладу найбільше зацікавлений

конкретний учень, група учнів чи клас, допомагає учням поставити питання, ініціює їх активність тощо.

Успішне здійснення вказаних функцій вимагає наявності у вчителя інформатики спеціальних знань, умінь та навичок здійснення профорієнтаційної роботи зі школярами на ІТ-спеціальності, набуття яких має забезпечити відповідна професійна підготовка в закладах вищої педагогічної освіти. Така підготовка має відбуватися цілеспрямовано в процесі вивчення психолого-педагогічних та методичних дисциплін, під час проходження усіх видів педагогічних практик, а також підтримуватися завдяки опануванню студентами – майбутніми вчителями інформатики низки дисциплін інформатичної підготовки. В цьому ракурсі являється необхідним розробити модель підготовки майбутніх вчителів інформатики до професійної орієнтації школярів на ІТ-спеціальності та відповідне навчально-методичне забезпечення.

Список використаних джерел

1. Пономарьова Н.О. Відбір абітурієнтів на ІТ-спеціальності в Україні: стан і проблеми // Наукові записки. Серія: проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти/ – 2016. – Т.10, №3. – С.131-137.
2. Дослідження ефективності ІТ освіти. [Електронний ресурс] // Асоціація «Інформаційні технології України»: [сайт]. – URL: <http://itedu.org.ua/content/doslidzhennya-efektivnosti-it-osviti>.
3. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії. – Київ : Академвидав, 2010. – 200 с.

Анотація. Пономарьова Н.О. Аналіз функцій вчителя інформатики у професійній орієнтації школярів на ІТ-спеціальності. *Стаття присвячена визначенню та аналізу функцій вчителя інформатики у професійній орієнтації школярів на ІТ-спеціальності: інформаційно-орієнтуючої, діагностуючої, консультуючої, організаційної функцій, функції орієнтації школярів у медіа-просторі, спрямовуючої та координуючої функцій.*

Ключові слова: професійна орієнтація, ІТ-спеціальності, вчитель інформатики, функції вчителя.

Аннотация. Пономарева Н.О. Анализ функций учителя информатики в профессиональной ориентации школьников на ИТ-специальности. *Статья посвящена определению и анализу функций учителя информатики в профессиональной ориентации школьников на ИТ-специальности: информационно-ориентирующей, диагностирующей, консультирующей, организационной функций, функции ориентации школьников в медиа-пространстве, направляющей и координирующей функций.*

Ключевые слова: профессиональная ориентация, ИТ-специальности, учитель информатики, функции учителя.

Abstract. Ponomareva N.O. Analysis of the functions of a computer science teacher in the professional orientation of students in the IT profession. *The article is devoted to the definition and analysis of the functions of the teacher of informatics in the career guidance of pupils on the IT-specialty: the informational-orientational, diagnostic, consulting and organizational functions, function of orientation of pupils in the media space, the guidance and coordinating functions.*

Key words: career guidance, IT-specialty, teacher of informatics, teacher functions.

Тетяна Савкіна

*Криворізький науково-технічний металургійний ліцей № 16, м. Кривий Ріг, Україна
tsavkina77@gmail.com*

Юлія Єчкало

*ДВНЗ «Криворізький національний університет», м. Кривий Ріг, Україна
uliaechk@gmail.com*

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ФІЗИКИ

Основне завдання освіти на сучасному етапі розвитку суспільства – навчити самостійно працювати, вибудовувати систему своїх знань, виходячи з власних запитів, можливостей, прагнень, а також забезпечити освоєння і відтворення соціального досвіду. Тому одним з основних завдань упровадження компетентнісного підходу в освіті є створення найкращих умов для набуття учнями та студентами досвіду діяльності в різних соціально та особистісно значущих ситуаціях, зокрема, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю [3].

Ключова компетентність – «спеціально структурований комплекс характеристик (якостей) особистості, що дає можливість їй ефективно діяти у різних сферах життєдіяльності і належить до загальногалузевого змісту освітніх стандартів» [6]. Ключові компетентності можуть застосовуватись як у професійній діяльності, так і в повсякденному житті. До ключових компетентностей у [6] віднесені: уміння вчитися, спілкуватися державною, рідною та іноземними мовами, математична і базові компетентності в галузі природознавства і техніки, інформаційно-комунікаційна, соціальна, громадянська, загальнокультурна, підприємницька і здоров'язбережувальна компетентності. За А. В. Хуторським,